

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

**Як змінювалась українська гривня від Київської Русі до
сьогодення**

Бібліографічний покажчик

КИЇВ 2024

Як змінювалась українська гривня від Київської Русі до сьогодні:
бібліографічний покажчик / НТУ, Бібліотека ; укладач зав. інформаційно-
бібліографічним відділом Л. В. Колісник. – Київ : НТУ, 2024. – 28 с.

Відповідальний за випуск : директор бібліотеки НТУ О. М. Мірошник

В історії людської цивілізації будь-яке суспільство приходило до необхідності появи грошей. Не стала в цьому відношенні винятком і Україна, але історія грошей в Україні, так само як і розвиток економічної системи загалом має свої специфічні особливості, перш за все пов'язані з тривалим періодом бездержавності України, пануванням інших держав (а відповідно й обігу інших грошей) на території нашої країни.

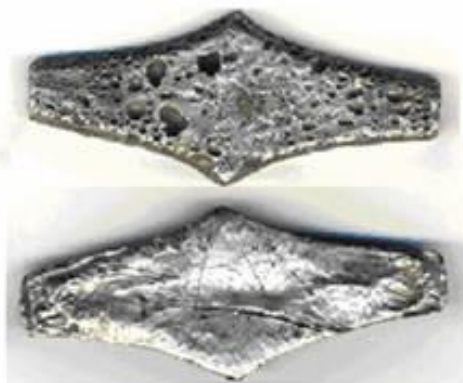
Як грошово-лічильна одиниця гривня виникла ще за часів Київської Русі, в XI столітті. Її аналогом в Європі та в Скандинавії була марка. Сама ж назва "гривня" походить від прикраси з золота або срібла у вигляді обруча, який носили на шиї (тобто - на "загривку"). До речі, київські майстри виготовляли ці прикраси напрочуд вишукано та професійно, адже мали за зразок грецькі золоті та срібні гривни. Частіше за все це були м'яко закруглені обручі, з кінцями у вигляді голівок левів, прикрашені кольоровою емаллю. Коштовні гривни створювалися цілком із золота. Тож біла шийка красуні-боярині таки добре згиналася під тиском благородного металу.

Слово «гривня» у значенні певної кількості монет уперше зустрічається в найдавнішому серед відомих давньоруських літописів — «Повість минулих літ». У ньому зазначено, що, прийшовши з Півночі, князь Олег почав панувати в Києві й «установив варягам давати від Новгорода гривень триста на рік, заради миру». Тобто вже в VIII-IX століттях при здійсненні торгових операцій, сплаті данини гривня використовувалася як міра ваги й лічби.

З XI ст. у Київській Русі в обігу були так звані „київські” гривни, які мали шестикутну форму і важили 150г. срібла — ці гроші існували до татаро-монгольського нашествия. Крім того, існували й „новгородські гривни”. Вони мали вигляд довгих срібних паличок і важили 240г. Перехідною від

„київської” до „новгородської” була „чернігівська” гривна, за формою дуже близька до „київської”, а за вагою — до „новгородської”. Але найцікавіша форма у „волзької” гривні: майстри створювали її у вигляді маленького човна. Серед звичайних монет XIV ст. археологи часто знаходять також і „татарські гривні”, що ними Південна Русь сплачувала данину Орді.

"Київська" гривня

"Новгородська" гривня

Певні зміни у житті гривні виникли у XIII ст., коли для новгородських злитків срібла, поруч із назвою "гривня" почала вживатися назва "рубль" ("карбованець"). Вже у XV ст. злитки взагалі виходять з обігу, а рубль залишається як грошово-лічильна одиниця. Саме рубль стає символом російської, а потім і радянської монетної системи. Гривня ж продовжувала існувати до XVIII століття лише як вагова монета - "гривенка". Вона, до речі, ділилася на 48 "злотників", а вони, в свою чергу, - на 25 "почок".

У різні історичні періоди слово "гривня" означало мідяну монету у дві з половиною копійки, згодом - у три, і, нарешті, назву "гривеник" дістала у народі срібна монета вартістю у десять копійок (зберігалася ця традиція, як відомо, і за радянських часів).

Водночас із назвою "гривеник" у народі зберігалася й запозичена з польської мови назва "злотий", яка перейшла на срібну монету у п'ятнадцять копійок.

На українських землях карбування власної валюти, златників та срібляників, започаткував київський князь Володимир Великий. Ці монети – перші державні документи, що зберегли зображення тризуба – знака київських князів. На лицьовому боці монети зображено князя, який сидить на престолі, тризуб і напис "ВЛАДИМИР НА СТОЛЕ". На відміну від країн Заходу, які починали карбування власних монет, копіюючи римські, з чужими

портретами та написами, златники і срібляники містять виключно давньоруські написи і зображення своїх князів. На зворотньому боці – карбовано лик Ісуса Христа і напис "А СЕ ЕГО ЗЛАТО".

Карбування срібних монет продовжили Святополк Окаянний, Ярослав та Олег Тмутараканський. На шляху до незалежної української держави у XII-XIV століттях Київська Русь переживала період феодальної роздробленості, а карбування монет припинилося. Роль грошей виконували переважно срібні злитки, що називалися "гривнями".

Певні зміни у житті гривни виникли у XIII ст., коли для новгородських злитків срібла, поруч із назвою „гривна” почала вживатися назва „рубль”. Рублі були частинами гривні. Назва „рубль” пішла від слова „рубить”, тому що прут срібла вагою в гривню розрубувався на чотири частини, які і називалися рублями.

Після тривалої перерви у середині XIV століття на українських землях відродився не тільки монетний обіг, а й ненадовго карбування монет – червоноруських півгрошей у Львові і срібняків Володимира Ольгердовича у Києві. Гривні поступово зникли з обігу, перетворившись на грошово-лічильне поняття. Пізніше відродити власне карбування монет планував Богдан Хмельницький. Ще від початку Визвольної війни 1648-1654 років гетьман прагнув проводити самостійну фінансову політику, вважаючи її однією з основних ознак державності. Чи вдалося гетьману реалізувати задум, не знаємо, адже писемні згадки до цього часу не підтвержені археологічними знахідками.

Вже у XV ст. злитки взагалі виходять з обігу, а рубль залишається як грошово-лічильна одиниця. Саме рубль (українська назва — „карбованець”) стає символом російської, а потім і радянської монетної системи.

Проголосивши своїм Третім універсалом 18 липня 1917 року утворення Української Народної Республіки, Центральна Рада запровадила в Україні нову національну валюту. Первісно такою валютою було визначено український карбованець, вартість якого дорівнювала 17,424 долі щирого

золота (1 доля = 0,044 г золота). Ухвалою Центральної Ради від 19 грудня 1917 року було видруковано перший грошовий знак Української Народної Республіки - купюру вартістю у 100 карбованців. Автором оформлення грошового знака був визначний український художник-графік Георгій Іванович Нарбут. Оформлюючи свою купюру, Нарбут застосував вишукані орнаменти в дусі українського бароко XVII-XVIII століть, декоративні шрифти, зображення тризуба (родового знаку князя Володимира Великого) та самостріла (герба Київського магістрату XVI-XVIII століть). Напис "100 карбованців" подавався на купюрі мовами чотирьох найчисленніших націй, що живуть на території України, - українською, російською, польською та єврейською (івритом).

З випуском нарбутівської стокарбованцевої купюри пов'язаний вибір тризуба як державного герба України. Георгій Нарбут, проектуючи ескіз купюри у 100 карбованців, звернув увагу на тризуб як знак, характерний для найдавніших національних грошей України - злотників та срібняків князя Володимира, і вмонтував його до композиції ескізу. Оригінальний знак одразу запам'ятався українським патріотам. Тризуб тут виступав як алегорія українського державотворення ще від часів Володимира Великого, що також мало глибоко патріотичний зміст. Після введення

купюри в обіг майже одразу ж було зафіксовано випадки її фальшування. З огляду на те, а також на деякі політичні причини (так, УНР, яка за Третім універсалом визначалася як складова частина федеративної Росії, проголошувалася за Четвертим універсалом 22 січня 1918 року "самостійною, ні від кого не залежною державою").

1 березня 1918 року Центральна Рада прийняла закон про запровадження нової грошової одиниці - гривні, яка поділялася на 100 шагів і дорівнювала 1/2 карбованця.

Перші гривні (номінали 2,10, 100, 500, 1000, 2000) друкували в Берліні. Гривня дорівнювала 1/2 карбованця і ділилася на 100 шагів. В обігу перебували грошові знаки вартістю 10, 25, 50, 100, 250, 1000 карбованців, а також 2, 5, 100, 500, 1000 і 2000 гривень.

Розмінна монета — шаги, випускались у вигляді поштових марок, номінальною вартістю 10, 20, 30, 40 та 50 шагів за гетьманату П.Скоропадського.

Гетьман Павло Скоропадський, прийшовши до влади у квітні 1918 року, відновив як основну грошову одиницю Української Держави карбованець, що поділявся на 200 шагів. Було підготовлено ескізи банкнот вартістю 10, 25, 50, 100, 250 та 1000 карбованців.

Після переходу влади в Україні у грудні 1918 року до рук Директорії на чолі з Володимиром Винниченком та Симоном Петлюрою основною грошовою одиницею відновленої УНР знову було проголошено гривню.

Усього за 1917-1921 роки в обіг введено 24 паперових грошових знаки. "Бофони" Тривала боротьба вояків ОУН-УПА за незалежність України вимагала постійної допомоги від населення. У ті часи розраховувалися "бофонами" – однобічними (рідше двобічними) грошовими документами з національною символікою та символікою ОУН і УПА. Загалом, за 1939-1954 роки виготовлено близько 500 різновидів бофонів, які перебували у вжитку щонайменше у дванадцяти областях України та Білорусі, а також частково на території Австрії, Німеччини, Польщі, Словаччини та Чехії. Творцем найвідомішої серії бофонів, "Волинської", створеної у 1945-1946 роках, став один із найталановитіших графіків ХХ століття – Ніл Хасевич.

Під час німецької окупації України у місті Рівному діяв німецький банк „Україна”. Окупаційними грошима на території України служили карбованці Рейхскомісаріату, які перебували в обігу лише на окупованій Рейхом території України паралельно з рейхс- та окупаційними марками.

Улітку 1990 року Україна ухвалила Декларацію про державний суверенітет, хоча формально ще залишалася у складі СРСР. У декларації були прописані політична й економічна самостійність у межах кордонів УРСР, українське громадянство, необхідність створити власну Конституцію, армію, держбюджет і, звісно ж, фінансову систему.

Уже в листопаді 1990 року з'явилася перша українська ерзац-валюта — одноразові відрізні купони, які друкувалися до грудня 1991 року на аркушах формату А4 і ходили паралельно з рублями. Схожі купони були у багатьох колишніх радянських республік, але у кожній — свої. На українських купонах друкували область, наприклад: ХАР — Харківська, ДОН — Донецька.

Правову підтримку купонокарбованці отримали 20 березня 1991 року з прийняттям Закону України "Про банки і банківську діяльність". Деякий час одночасно в обігу перебували і рублі, і купонокарбованці. А з 12 листопада 1992 року єдиним засобом платежу України у готівковому і безготівковому обігу став український карбованець.

У квітні 1991 року почалася робота над створенням власних повноцінних грошей під егідою двох комісій Верховної Ради — з питань економічних реформ і управління народним господарством і з питань культури та духовного відродження. Уже 11 травня депутати проголосували за запровадження національної валюти. Після довгих дискусій її вирішили назвати «гривня». Але були й інші варіанти: рубль, куна (за аналогією з грошовою одиницею Хорватії), дехто підтримував пропозицію представників діаспори — український долар. Також сперечалися щодо назви дрібних металевих грошей. Зрештою залишили назву «копійка», хоча були інші альтернативи: сотий, резана, шаг. На конкурсі ескізів банкнот переміг проект художника Василя Лопати.

У 1992 році перші зразки української гривні були виготовлені в Канаді компанією Canadian Bank Note Company (105 контейнерів номіналом до 20 гривень) та британською компанією De La Rue plc, яка розміщувалася на Мальті (номіналами 50, 100 та 200 гривень) за ескізами В. І. Лопати за участю Бориса Максимова. Для виготовлення купюр була використана комбінована техніка - гравюра на сталі і літографія.

У 1994 році на банкнотній фабриці Національного банку України була введена у дію перша лінія по виготовленню банкнот, де їх виготовляють до сьогодні. Банкнотна фабрика відкрита у 1994 році, розташована у місті Києві. Нарешті 25 серпня 1996 року президент України Леонід Кучма підписав указ «Про грошову реформу в Україні», яким з 2 вересня запроваджувалася нова повноцінна валюта — гривня і її сота частина — копійка. Національний банк України ввів в обіг банкноти номіналом 1, 2, 5, 10, 20, 50 і 100 гривень. До 16 вересня карбованці ходили паралельно з гривнями. Після цього їх можна було обміняти в банках у співвідношенні 100 000 купуно-карбованців на 1 гривню.

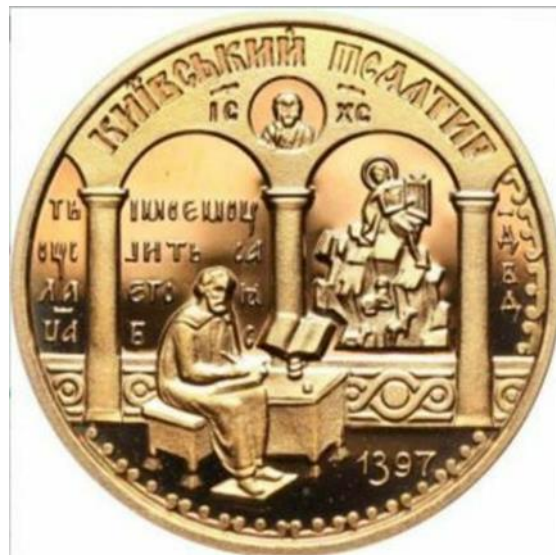
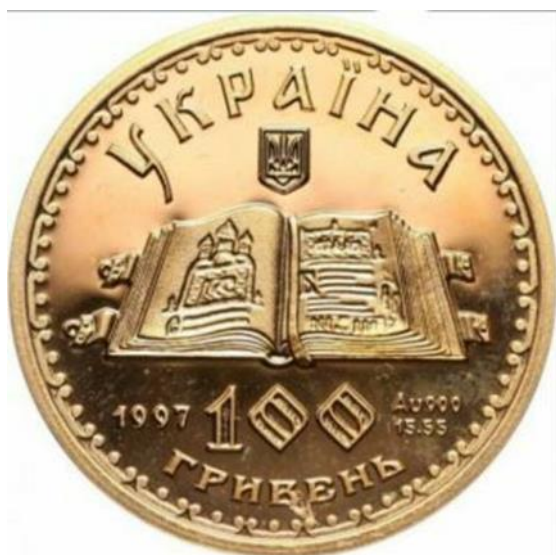
Відтоді гривня залишається єдиною національною валютою України. За цей час кілька разів змінювався дизайн купюр, покращився захист банкнот від підробок. З'явилися нові, більші номінали: 200 гривень — у 2001 році, 500 гривень — у 2006-му, 1000 гривень — у 2019 році.

Що ж стосується монет, то номінали 1, 2 і 5 копійок вивели з обігу в 2019 році, а 25 копійок — у 2020-му. Замість них з'явилися нові монети 2, 5 і 10 гривень.

Монетний двір був заснований у 1998 році. Тоді ж Національний банк України отримав власну виробничу базу з виготовлення монет масового обігу, пам'ятних і ювілейних монет, нагородної продукції.

Першою відкарбованою на Монетному дворі НБУ, стала золота пам'ятна монета номіналом 100 гривень «Київський псалтир», присвячена 600-річчю створення видатної пам'ятки національної культури (1397 р.).

Сьогодні фабрика оснащена найсучаснішими технологіями та не поступається якістю й захистом друкованих грошей.

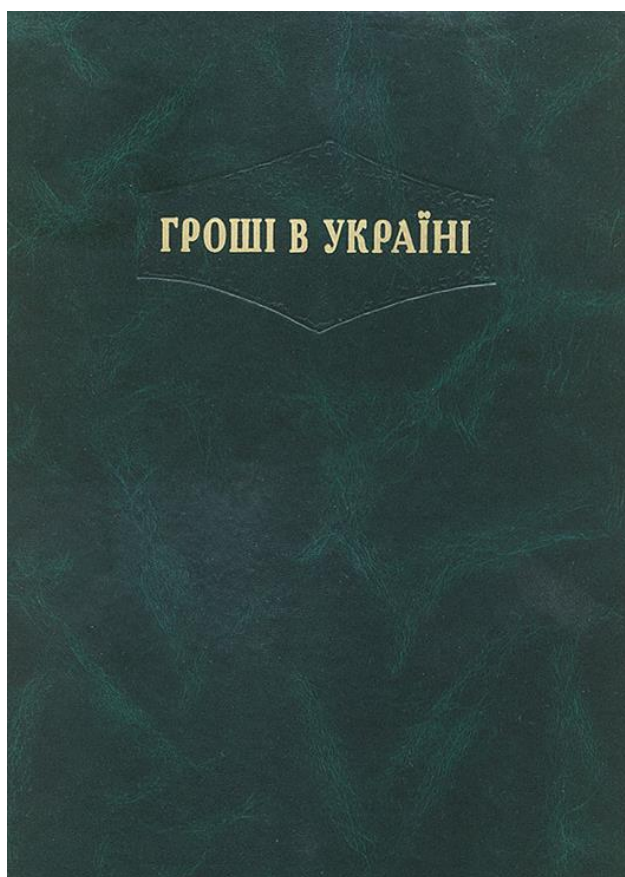
Ще 1992 року розпочато роботу над гривнею. Перші банкноти за дизайном художників Василя Лопати і Бориса Максимова надруковані у Канаді та Великобританії. Для назви розмінної монети пропонували назви "сотий", "резана", але зрештою надали перевагу "копійці". Спершу вона карбувалася на Луганському верстатобудівному заводі та частково на монетному дворі Італії. Випущено номінали вартістю 1, 2, 5, 10, 25 і 50 копійок. З 1994 року в Україні відкрито Банкнотну фабрику, у квітні 1998 року засновано Монетний двір. Тепер українська гривня друкується за найсучаснішими світовими технологіями, а віднедавна – з використанням українського льону.

На початку 2000-х у фінансовій сфері назріли зміни. Простіше кажучи, людям набридло стояти у вічних чергах до банківської каси, щоб поповнити мобільний, інтернет, оформити грошовий переказ, оплатити комуналку або інші послуги. Так з'явилися перші електронні гаманці і перші платіжні термінали.

55 000 терміналів - приблизна кількість в Україні на початок 2021 року, у кожному з них можна поповнити сервіси партнерів LeoGaming. Сьогодні термінальна мережа охоплює територію всієї країни. З великою ймовірністю найближчий термінал розташований за 5—10 хвилин ходи від вашого будинку — у торговому центрі, супермаркеті, продуктовому магазині, в

аптеці або на заправці. Тому вони досі популярні, а перелік послуг постійно розширюється, наприклад, оплата онлайн-ігор. Не стоїть на місці й функціонал — кілька років тому в терміналах з'явилася функція оплати банківською карткою.

На початку 2010-х масово поширилися смартфони. Це новий етап розвитку ринку фінтех-послуг. У фінтех-сферу включаються технологічні гіганти на кшталт Google і Apple, а також мобільні оператори. Встигнути за прогресом намагалися і великі банки, вони розвивали власні інтернет-сервіси і випускали свої додатки для смартфонів.

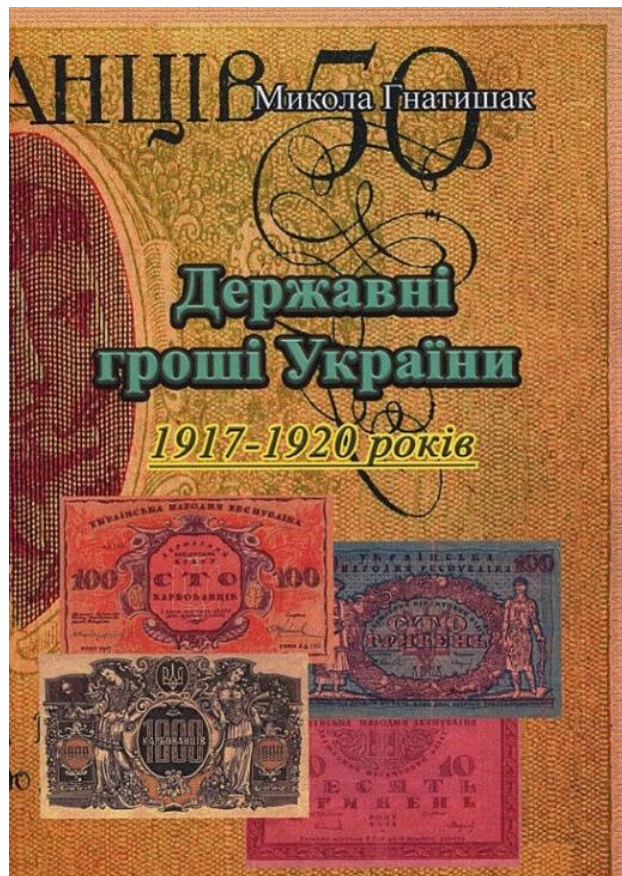
Гроші в Україні: Факти і документи / НАН України. Ін-т історії України; Авт.: М. Дмитрієнко, В. Ющенко, В. Литвин та ін. – К.: Фірма "ARS-Ukraine", 1998. – 454 с.

Великий формат та кольорові ілюстрації. Відмінно проілюстрована як кольоровими зображеннями банківських купюр та документів. Насамперед представлена історія паперових грошей в Україні в ХХ ст. Надані короткі біографічні довідки діячів у сферах пов'язаних зі створенням та функціонуванням української валюти.

Гроші України . Роман Шуст, Володимир Швець, Андрій Крижанівський, Олександр Целуйко, Ольга Вовчак. - Харків: Фоліо, 2011. - 504 с.

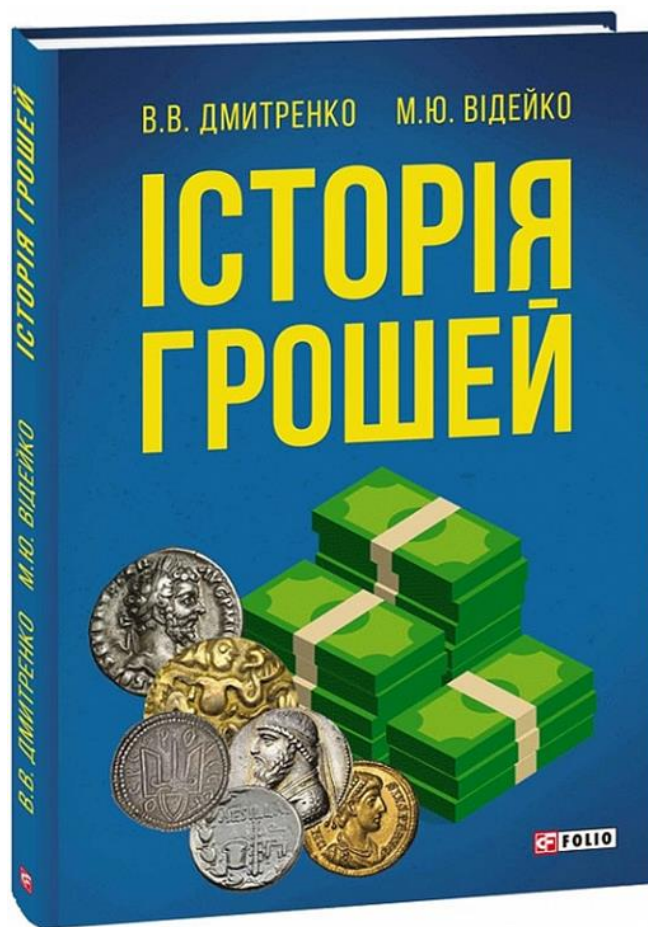
"Гроші України" - технічно бездоганне, подарункове видання національного банку України. В хронологічній послідовності, з цікавими фактами подається Історія українських грошей. Книга стала результатом ґрунтовного дослідження групи науковців. Книгу написано в науково-популярному стилі, розрахованому на широке коло читачів. Поділ на вісім розділів відповідає історичним періодам - від давніх часів Київської Русі до сучасності. Зокрема, у виданні можна знайти цікаві відомості про гроші періодів козацько-гетьманської держави. Уперше широко висвітлено процес власного карбування монет и друку паперових грошей в українських містах, особливо до УНР. Потужним Джерелом виготовлення різних зразків банкнот були монетні двори Західної України. Видання містить чимало цінних ілюстрацій, а "родзинкою" є зображення експонатів Із приватних нумізматичних колекцій, Музею грошей НБУ, національного музею історії України.

Гнатишак, Микола. Державні гроші України 1917 1920 років. – Харків: ЦУЛ, 2021. – 356 с.

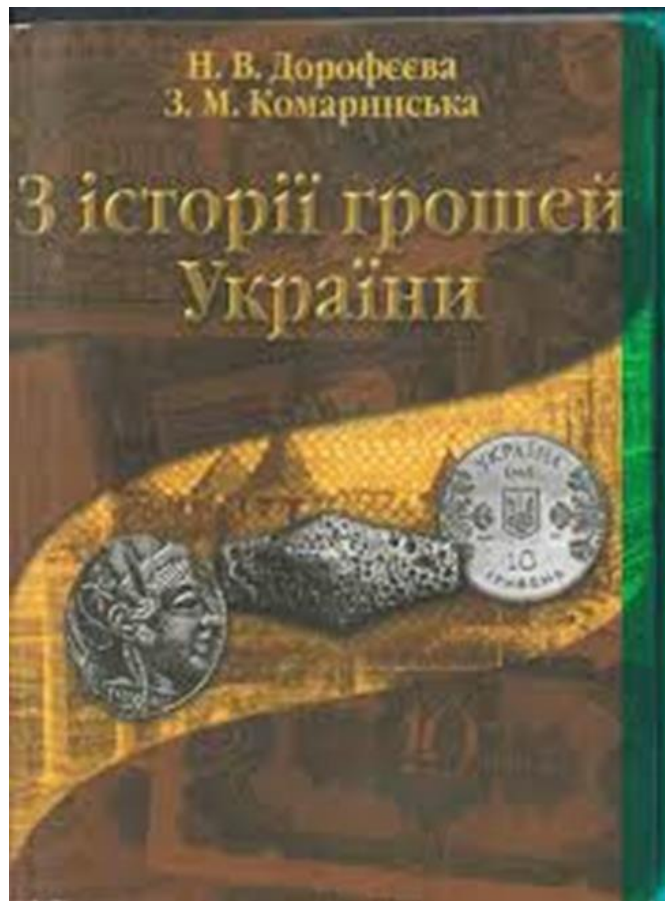
Микола Гнатишак присвятив книгу «Державні гроші України 1917-1920 років» дослідженню грошової системи України протягом періоду 1917-1920 років, а разом з тим розкриттю важливих соціально-політичних та загальнокультурних факторів того часу, пов'язаних з використанням грошей і їхнім впливом на суспільство.

У цій фундаментальній праці розглядаються різноманітні аспекти грошової системи, включаючи валютні реформи, емісію грошей, фінансову політику та інші фінансові аспекти, що виникли в період революційних змін в історії українського суспільства. Разом із детальними зображеннями, рідкісними ілюстраціями та іншими наочними матеріалами автор проводить аналіз взаємозв'язку між грошовою сферою, політичними подіями, економічними трансформаціями та соціокультурними змінами, які відбувалися в Україні в той період.

Дмитренко, Володимир, Відейко, Михайло. Історія грошей. – Харків: Фоліо, 2019. – 128 с .

Гроші — один з найбільших винаходів людства. Вони є специфічним товаром, що має властивість обмінюватися на будь-який інший товар, тобто загальним еквівалентом. Їхня поява сприяла розвитку обміну та торгівлі. Важко уявити без них нормальне функціонування світової економіки. Гроші зачаровують багатьох людей. Заради них вони працюють, переступають закон, придумують способи отримати їх і способи витратити їх... Люди майже все роблять задля грошей, і гроші майже все роблять задля людей. Саме у грошах ми одержуємо зарплати, гонорари, дивіденди. У грошовому вимірі плануються і сімейні бюджети, й бюджети фірм, і бюджети країн. Коли ж і за яких обставин з'явився цей дивовижний і водночас фундаментальний винахід людства? Яким чином він був вдосконалений, що може чекати гроші у майбутньому? Як і коли з'явилися, а також які гроші були у минулі часи в обігу на території України? Про це та інші речі — розповідь на сторінках цієї книжки.

Дорофєєва Н. В., Комаринська З. М. З історії грошей України : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей ВНЗ. / Н. В. Дорофєєва, З. М. Комаринська; М-во освіти України, Нац. банк України, Львів. банк. ін-т. – Київ; Львів: [б.в.], 2000. – 165 с.: іл.

Історія грошей як галузь історичної науки привертає увагу істориків, археологів, економістів і навіть мовознавців. Вивчення історії грошей дає можливість дослідити державні процеси, економіку, торгівлю певного періоду історії. Важливе місце у посібнику відведено історії грошей України, яка розглядається в контексті загального історичного процесу та подій, що його супроводжували. Достатньо уваги відведено історії появи грошей і грошового обігу, історії виникнення та функціонування грошових систем, проведенню грошових реформ, їх результатам (з найдавніших часів до сьогодення).

Загреба М., Яценко С. Паперові гроші кінця XIX - початку XXI ст. в обігу України. - Київ, 2019. - 520 с.

Каталог побудований за історико-хронологічним принципом і це дає можливість систематизувати паперові гроші, що мали обіг на території нашої країни, у той чи інший історичний проміжок часу. За сферою свого обігу знаки авторами розподілені на дві основні категорії: це загальнодержавні емісії та грошові знаки з необов'язковим характером, а саме емісії підприємств, організацій, а також знаки, що мали обіг на окремій певній території України.

Кожний розділ Каталогу включає коротку історичну довідку, стислий опис зображень та водяних знаків, гаму кольорів, дату випуску, розподіл за серіями і номерами, ступінь розповсюдження, а також орієнтовну вартість предметів за трьома ступенями збереження.

Авторами зроблений чудовий довідковий апарат, що включає в себе максимально повний список видань, які присвячені дослідженню і колекціонуванню паперових грошей, алфавітний покажчик емітентів, критерії для визначення стану збереження, перелік найбільш вживаної у каталозі термінології. Безперечною родзинкою цього видання є наявність

найбільш повного, на сьогоднішній день, переліку виявлених диферентів того чи іншого знаку, відсутність сумнівних і фантастичних випусків. Каталог «Паперові гроші в обігу України з кінця ХІХ ст.» безумовно буде корисним не тільки для колекціонерів різного ступеня підготовки, музейників, істориків, економістів, але й для пересічних громадян, які цікавляться історією своєї країни, стати чудовим подарунком і, не виключено, дати поштовх до захоплення колекціонуванням такої цікавої і різнобічної історичної пам'ятки як боністика.

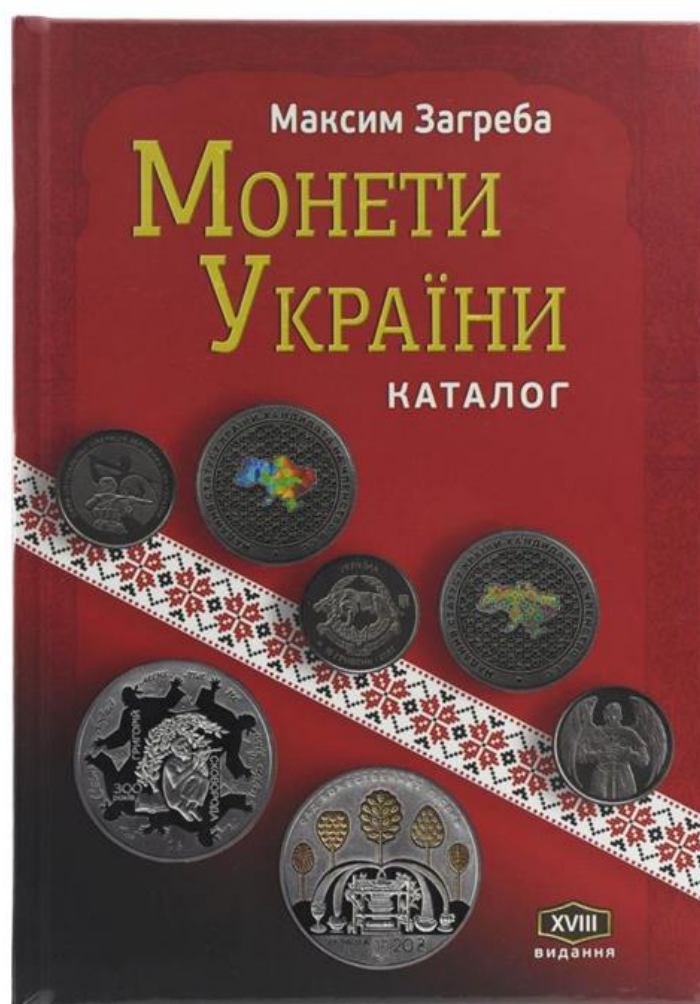

Загреба, Максим, Яценко, Сергій. Паперові гроші України з 1990 року: каталог. – Київ, 2021. – 160 с.

Ця книжка є доповненням до каталогу "Паперові гроші кінця ХІХ - початку ХХІ ст. в обігу України", який побачив світ у 2019 р.

З часу виходу цього видання вийшло кілька нових банкнот України, віднайдена та уточнена інформація щодо серій випущених банкнот. Каталог доповнений не випущеними в обіг пробними бонами, рідкісними зразками, презентаційною продукцією Фабрики банківського паперу НБУ, банкнотами з унікальними номерами, тощо.

Окрім того, ринок сучасних банкнот є більш динамічним за відносно сталих цін на старі банкноти, а ціни на сучасні бони змінюються значно швидче, що і відображено в книжці.

Загреба, Максим. Монети України: каталог. Видання 18-те, перероблене та доповнене. - Київ, 2023. - 432 с.

Каталог містить кольорові зображення, технічні параметри та ринкові ціни на монети України 1992-2022 рр. карбування . Каталог доповнено монетами, що

вийшли у 2022 р., та різновидами монет, які було виявлено за час, що минув з виходу 16-го видання.

Різновиди обігових монет штемпельного характеру зведено в таблиці.

Ювілейні та пам'ятні монети, монети із срібла та золота; сувенірна продукція Монетного двору НБУ: плакетики, жетони, медалі, тощо.

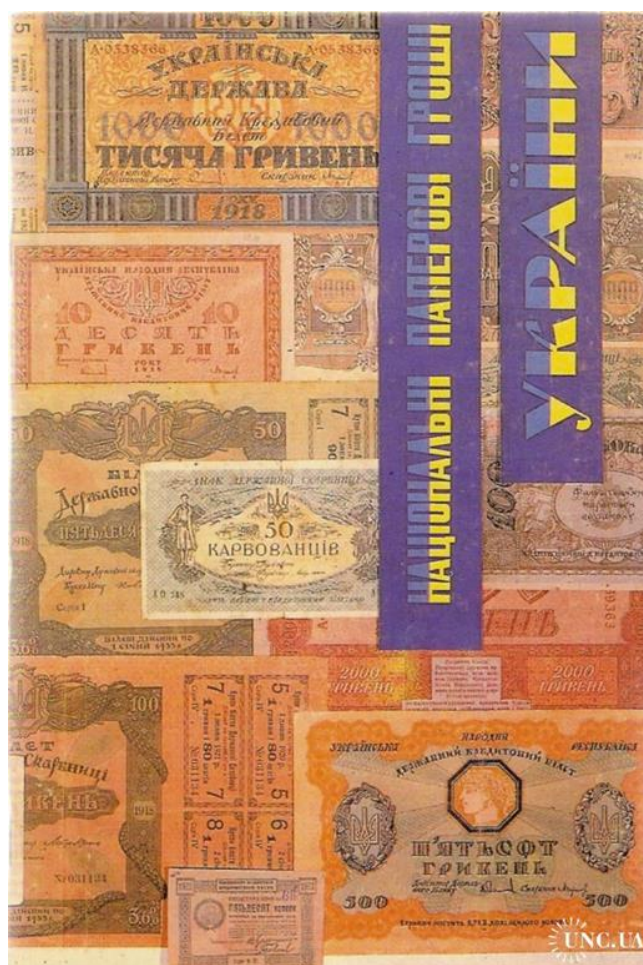
Вперше до каталогу включено Тематичний показчик монет та медалей.

Клименко, Олег. Грошові документи ОУН. – Київ: Навчальна книга - Богдан, 2024. – 336 с.

У монографії на основі багатого архівного матеріалу, з використанням методик спеціальних історичних дисциплін комплексно досліджено проблеми фінансово-господарської діяльності українського національно-визвольного руху в роки боротьби з польським санаційним режимом, гітлерівським нацизмом і сталінізмом. Кольоровим друком найповніше подано ілюстрований систематизований перелік усіх виявлених бофонів та

визначену ступінь їх рідкості. Розрахована на науковців, викладачів та студентів вищих навчальних закладів, широкі кола краєзнавців.

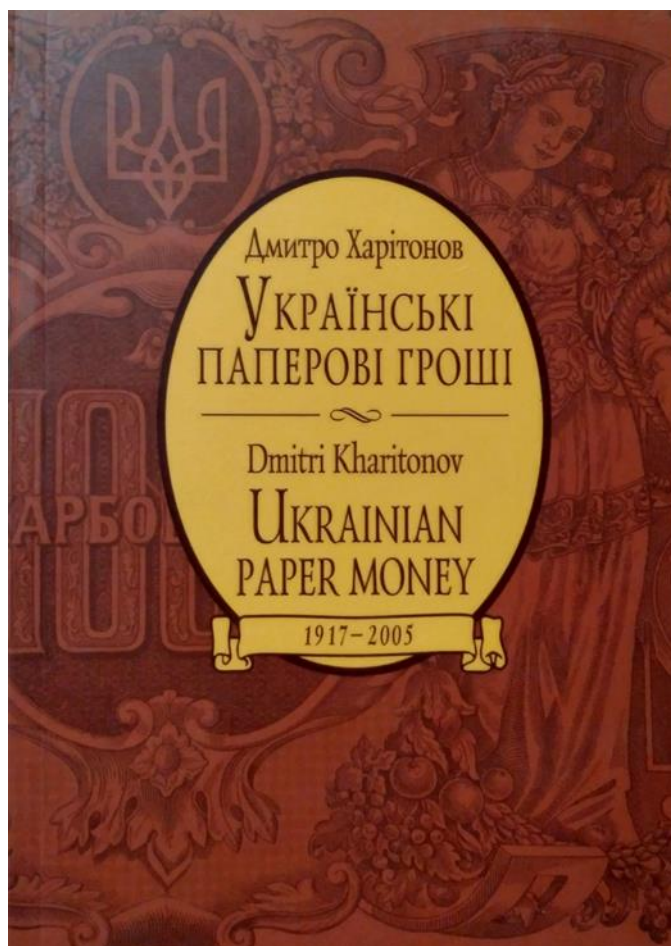
Рудіченко О. І. Національні паперові гроші України 1918-1920. – Донецьк : Комерційна фірма, 1992. — 64 с.

У пропонуємому виданні коротко викладена історія паперових грошей різних українських урядів за часів між відміною грошових знаків Російської імперії і введенням єдиної валюти СРСР. Вміщені кольорові ілюстрації усіх українських банкнот, мавших обіг у 1917 - 1920 роках.

Тхоржевський Р . Нариси історії грошей в Україні (з давніх часів до сучасності): навчальний посібник / Тхоржевський Р. — Тернопіль : Вид-во Карп'юка, 1999. — 238 с.

У навчальному посібнику розглядаються питання становлення і розвитку грошових систем, які були в обігу на території сучасної України з давніх часів до сучасності.

Харітонов, Дмитро. Українські паперові гроші, 1917-2005: каталог / Д. Харітонов. – Київ, 2005. – 112 с.

У каталозі наведено усі різновиди українських паперових грошей, що виходили у період з 1917 по 2005 рік. Дано основні характеристики банкнот: розмір, колір, якість паперу, водяні знаки, відомі різновиди і ринкова вартість. Для колекціонерів і дослідників у галузі української боністики та історії грошового обігу в Україні.

Шуст Р. М. Нумізмати́ка: історія грошового обігу та монетної справи в Україні : навчальний посібник .- 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2009. – 376 с.

У посібнику розглядаються питання виникнення і розвитку товарно-грошових відносин, карбування, обігу та лічби монет на українських землях від найдавніших часів до наших днів. Окремий розділ присвячено формуванню грошово-монетної системи незалежної України. Особливу увагу приділено висвітленню ролі й місця нумізматики як науки серед інших спеціальних історичних дисциплін. Книга ілюстрована зразками монет і грошових знаків різних періодів та епох. У кінці посібника вміщено словник, у якому подано тлумачення найважливіших нумізматичних термінів та понять.

Для студентів і викладачів історичних та економічних спеціальностей, краєзнавців, нумізматів, ювелірів, мистецтвознавців, митників, усіх, хто цікавиться минулим України.

Ющенко, Віктор, Панченко, Владимир. Історія української гривні / В. А. Ющенко, В. Панченко; Національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ: Бібліотека українця, 1999. – 112 с.

Ця книга розповідає про історію виникнення української національної валюти. Срібняки, злотники, гривні часів Київської Русі, динари, квартники литовсько-руських князів, "козацькі монети" українських гетьманів XVII.

Матеріал з відкритих джерел інтернету